ריאה שואבת כל מיני משקין כבד כועס מרה זורקת בו טפה ומניחתו טחול שוחק קרקבן טוחן קיבה ישנה אף נעור נעור הישן ישן הנעור נמוק והולך לו תנא אם שניהם ישנים או שניהם נעורים מיד מת תניא רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר [1]ולבי חלל בקרבי רשעים יצר רע שופטן שנאמר [2]נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו בינונים זה וזה שופטן שנאמר [3]יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו אמר א)רבא כגון אנו בינונים אמר ליה אביי לא שביק מר חיי לכל בריה ואמר רבא לא איברי עלמא אלא לרשיעי גמורי או לצדיקי גמורי אמר רבא לידע איניש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו אמר רב לא איברי עלמא אלא לאחאב בן עמרי ולר' חנינא בן דוסא לאחאב בן עמרי העולם הזה ולרבי חנינא בן דוסא העולם הבא: ואהבת את י"י אלהיך: ב)תניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך ג)רבי עקיבא אומר בכל נפשך [א]אפילו נוטל את נפשך תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות ד) אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם בורחים אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות לא פקח אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה [4]כי הוא חייך ואורך ימיך כך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר"ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו ה)תורה וזו שכרה [5]ממתים ידך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע ו)שאתה מזומן לחיי העוה"ב: [ב]לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים וכו': אמר רב יהודה אמר רב לא אמרו אלא מן הצופים ולפנים וברואה איתמר נמי א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר רבי יוחנן לא אמרו [ג]אלא מן הצופים ולפנים וברואה ובשאין גדר ובזמן שהשכינה שורה ת"ר הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל לא יפנה אלא מזרח ומערב ורבי יוסי מתיר שהיה ר' יוסי אומר לא אסרו אלא ברואה ובמקום שאין שם גדר ובזמן שהשכינה שורה וחכמים אוסרים חכמים היינו ת"ק איכא בינייהו צדדין תניא אידך הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל צפון ודרום אסור מזרח ומערב מותר ורבי יוסי מתיר שהיה רבי יוסי אומר לא אסרו אלא ברואה רבי יהודה אומר בזמן שבית המקדש קיים אסור בזמן שאין בית המקדש קיים מותר רבי עקיבא אוסר בכל מקום רבי עקיבא היינו ת"ק איכא בינייהו חוץ לארץ רבה הוו שדיין ליה לבני מזרח ומערב אזל אביי שדנהו צפון ודרום על רבה תרצנהו אמר מאן האי דקמצער לי [ד]אנא כר' עקיבא סבירא לי דאמר בכל מקום אסור:

תניא

שואבת כל מיני משקין. אע"פ שהן נכנסין בכרס דרך הוושט הריאה מוללתן ושואבתן מבעד לדופני הכרס: **וזורקת בו טפה.** מרה ומניחתו מן הכעס: **שוחק.** שחוק: **קרקבן.** בעוף הוא המסס בבהמה: **טוחן.** המאכל: **אף.** החוטם: **נעור.** מקיצו משנתו: **נעור הישן וישן הנעור.** שנתחלפה ובאה השינה מן האף והקיבה נעורת: **נמוק והולך לו.** מתמוגג והולך לו ונמשך למיתה. לשון אחר נעור הישן הקיבה ונמצאו קיבה ואף נעורים שאינו ישן כלל או ישן הנעור ונמצאו שניהם ישנים ואינו נעור כי אם בקושי: **ולבי חלל בקרבי.** יצר הרע הרי הוא כמת בקרבי שיש בידי לכופו: **נאם פשע לרשע וגו'.** אמר דוד בקרב לבי יש ח) ואומר אני שהפשע נאם לרשע כלומר שיצר הרע אומר לרשע אל יהא פחד אלהים לנגד עיניך אלמא יצר הרע שופטו עד שמרחיקו שאינו מתפחד מיוצרו: **כי יעמוד.** הקב"ה: **לימין אביון להושיע משופטי נפשו.** ש"מ יש לך אדם שיש לנפשו שני שופטים: **לא שבק מר חיי לכל בריה.** אם אתה מן הבינונים אין לך צדיק גמור בעולם: **לרשיעי גמורי.** העולם הזה שאין להם בעולם הבא כלום וצריכין ליטול שכרן כאן כגון אחאב שהיה עשיר מאד דקאמר ליה בן הדד כספך וזהבך לי הוא (מלכים א כ): **לצדיקי גמורי.** העוה"ב שאין להם בעוה"ז כלום כגון רבי חנינא בן דוסא שדי לו קב חרובין מערב שבת לערב שבת ט)(תענית כד:): **לכך נאמר בכל מאדך.** מן החביב עליך: **והיה מקבל עליו עול מלכות שמים.** קורא קריאת שמע: **ממתים ידך י"י ממתים.** מידך היה לו למות ולא מידי בשר ודם: **מן הצופים.** מקום שיכולין לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולין לראותו: **וברואה.** שיכול לראות משם פרט אם מקום נמוך הוא: **ובשאין גדר.** מפסיק בינו להר הבית: **ובזמן שהשכינה שורה.** שבית המקדש קיים: **הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב.** אחוריו למזרח ופניו למערב ולא אחוריו למערב ופניו למזרח. מפני שירושלים בארץ יהודה היא בצפונה של ארץ יהודה בגבול שבין יהודה לבנימין ויש מארץ יהודה הימנה [למזרח] עד סוף ארץ ישראל והימנה למערב עד סוף ארץ ישראל שארץ יהודה על פני כל אורך ארץ ישראל היא מן המזרח למערב ברצועה ארוכה וקצרה ואם יפנה מזרח ומערב יהיה פרועו לצד ירושלים או פרועו שלפניו או פרועו שלאחריו אבל צפון ודרום יפנה ובלבד שלא יפנה כנגד ירושלים ממש בדרומה של ארץ יהודה: **ובגליל.** שהיא בצפונה של א"י לא יחזיר פניו צפון ודרום אלא מזרח ומערב: ה"ג **וחכמים אוסרין.** ולא גרסינן בכל מקום: **חכמים היינו ת"ק.** דאמר לא יפנה ולא מפליג בין רואה ללא רואה בין בזמן הבית בין בזמן הזה: **איכא בינייהו צדדים.** דיהודה וגליל שאינן כנגד ירושלים ממש. לתנא קמא לצדדין נמי אסירי דהא הנפנה ביהודה קאמר כל יהודה משמע ורבנן בתראי סברי כנגד ירושלים ממש אסור אבל לצדדין מותר דהא אדר' יוסי קיימי דאמר לא אסרו אלא ברואה אבל ברחוק לא ואפילו כנגד ירושלים ממש ואתו רבנן למימר וחכמים אוסרים אפילו שלא ברואה ואפילו בזמן הזה ומיהו נגד ירושלים לא: כדר' עקיבא גרסינן **בכל מקום.** הלכך בחוצה לארץ נמי קאמר: **הוו שדיין ליה לבני.** לבנים שישב עליהן לפנות היו מתוקנים וזקופות על צדיהן ראשן א' למזרח והשני למערב לבנה אחת לצפון ולבנה אחת לדרום והוא יושב על האחת ונפנה בינתים נמצא הוא נפנה צפון ודרום ולא היה רוצה לפנות בבבל מזרח ומערב לפי שבבל במזרחה של ארץ ישראל עומדת שלא יהא פרועו לא מלפניו ולא מלאחריו לצד ארץ ישראל: **אזל אביי שדנהו לצפון ודרום.** לראות אם יקפיד רבו על כך אי סבירא ליה כר"ע דאמר בחו"ל נמי קפדינן עלה דמילתא:

אמר

רבי עקיבא אוסר בכל מקום. מזרח אחוריו ופניו למערב ומסקינן אפילו בחוץ לארץ ומפרש בירושלמי ובלבד שאין שם כותל:

רבא

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ה מהל' יסודי התורה הל' ז סמג עשין ג:

עד ב מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' ה:

עה ג מיי' שם הלכה ח:

עו ד מיי' שם הלכה ט טוש"ע או"ח סימן ג סעיף ה:

◆

רבינו חננאל

ריאה שואבת כל מיני משקין, טחול שחוק, קיבה ישינה, נעור הישן ישן הנעור, קרקבן טוחן, כבד כועס, מרה זורקת בו טפה ומנחתו (עמק) [נמוק], והלך לו. תנא נעורו שניהן או ישנו שניהן מיד מת. תנו רבנן צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר ולבי חלל בקרבי, רשעים יצר רע שופטן שנאמר נאום פשע לרשע בקרב לבו וגו', בינונים זה וזה שופטן, שנאמר כי יעמוד לימין אביון, אמר רבה כגון אנו בינוניין אנו, אמר ליה אביי אי אנו בינוניין אנו, לא שבק מר חיי לכל ברייה, אמר רבה ידע איניש בנפשיה אי צדיק אי רשע הוא. ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך. תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שכל העוסק בתורה ידקר בחרב, הלך פפוס וכול', עד כשהוציאו את ר' עקיבא להריגה, זמן קרית שמע היה, והיה מקבל עליו מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבנו עד כאן, אמר להן כל ימי הייתי מצטער אהא דכתיב בכל נפשך ואפילו נוטל את נפשך. ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול אשריך ר' עקיבא שיצתה נשמתך באחד. מתני' לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח המכוון כנגד בית קודש הקדשים. אוקמה ר' יוחנן מן הצופים ולפנים וברואה, ובמקום שאין גדר, ובזמן שהשכינה שורה. פירוש, לא יקל אדם את ראשו, לא יהלך בהרמת ראש בקומה זקופה אלא בכפיפת קומה ובהרכנת ראש. תניא הנפנה בכל מקום לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל אפילו צפון ודרום וכו'. וקימא לן כרבי עקיבא אסור להיפנות מזרח ומערב בכל מקום ואפילו בחוצה לארץ לא, דהא רבה הוה מנח ליבני מזרח ומערב כול', פירוש כדי שישים רגליו על הלבינים שהן נתונין מזרח ומערב, יבואו פניו ואחוריו צפון ודרום, ואמר אנא כר' עקיבא סבירא לי דאמר אפילו בחוצה לארץ אסור להיפנות מזרח ומערב.

מסורת הש"ס

א) [בע"י ובילקוט ליתא רבה והוא נכון לפמ"ש תוס' עירובין ה. ד"ה והא שלא אמר אביי מר לרבא חבירו], ב) פסחים כה. סנהדרין עד. יומא פב., ג) [בילקוט רמז תתל"ז ליתא ר' עקיבא אומר אם נאמר בכל נפשך ק"ו בכל מאדך אלא בכל מדה ומדה שהוא מודד לך בין במדת הטוב בין במדת הפורענות], ד) [בס"א טופס: הרשעה], ה) [מנחות כט:], ו) [עי' תוס' כתובות קד: ד"ה מוזמן וכו'], ח) בס"א: בקרבי לבי ישן, ט) [לעיל יז:],

◆

תורה אור השלם

1. כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי: תהלים קט כב
2. נְאֻם פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו: תהלים לו ב
3. כִּי יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשֹּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ: תהלים קט לא
4. לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: דברים ל כ
5. מִמְתִים יָדְךָ יְיָ מִמְתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם: תהלים יז יד

◆

מוסף רש"י

למה נאמר בכל מאדך. ילמד החביב שבהן ולא שכן שאינו חביב (יומא פב. וכעי"ז פסחים כה.). לכך נאמר בכל מאדך. כלומר תהא אהבתו חביבה לך יותר מכל אהביך לך (סנהדרין עד.) לפי שלפעמים שזה חביב ופעמים שזה חביב, לכך הוצרכו שניהן לומר אהוב את בוראך יותר מן החביב עליך (פסחים שם). במסרקות. פיפיות (סוטה מח:). עד כאן. כלומר עדיין אי אתה מוסר נפשך (רש"י בע"י). ממתים ידך ה'. אותם העוסקים בתורה ממיתין ידך עצמיהם הם ממתים, כמו מומתים. אמר להם. הקב"ה, חלקם בחיים (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones